

(Circulaire) visie en strategie categorie kantoorinrichting

Achtergrond

In 2016 is de categorie gestart met het formuleren van een visie op een circulaire categorie kantoorinrichting (onderdeel van de categorie werkplekomgeving). Op dat moment werd ook voor het eerst de ambitie uitgesproken om te transformeren van een lineaire naar een circulaire categorie. In 2017 zijn de eerste raamovereenkomsten voor 100.000 werkplekken met een circulaire ambitie in de markt gezet. In 2018 kwam hier de raamovereenkomst circulair kantoormeubilair van de Belastingdienst bij.

Op basis van de ervaringen binnen de huidige contracten en de ontwikkelingen binnen de leveranciersmarkt voor kantoorinrichting, is de visie uit 2016 verder aangescherpt. De basis van de visie uit 2016 is ongewijzigd gebleven, namelijk de overgang van een focus op de levering van nieuw meubilair naar de levensduurverlenging van bestaand meubilair. In bijlage 1 wordt verder toegelicht welke aanscherpingen zijn gedaan.

De aangescherpte visie vormt het (nieuwe) fundament voor vervolgacties en toekomstige aanbestedingen. Hiermee wil de categorie komen tot hogere circulaire prestaties.

Circulaire visie categorie kantoorinrichting

Hoofddoelstelling van de categorie kantoorinrichting

Het opleveren en uitvoeren van een zodanige inkoopstrategie en bijbehorende contracten, dat alle rijkskantoren voorzien kunnen worden van de benodigde kantoorinrichting die past bij de werkplekkenmix. Circulaire economie is het uitgangspunt. Dit houdt in dat zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van bestaande kantoorinrichting en dat de aanschaf van nieuw meubilair wordt beperkt. Elke Rijksorganisatie bepaalt hierin zelf hoever zij wil gaan.

Ambitie

De ambitie van de categorie is te transformeren van een lineaire naar een circulaire categorie. Daarmee wordt bijgedragen aan twee opgaven:

- Het verlagen van de hoeveelheid nieuw materiaalverbruik, zoals geformuleerd in de ambitie 'Nederland circulair in 2050'.
- Het terugdringen van de klimaatimpact die nodig is voor de inrichting van de panden van de Rijksoverheid. Daarmee wordt bijgedragen aan de nationale klimaatdoelstellingen.

Van een lineaire naar een circulaire categorie

De strategie voor de categorie kantoorinrichting is erop gericht om zo min mogelijk (nieuw) meubilair in te kopen en zoveel mogelijk gebruik te maken van de producten, onderdelen en materialen die al aanwezig zijn. Dit doen we op basis van de volgende uitgangspunten, op basis van onderstaande prioriteit:

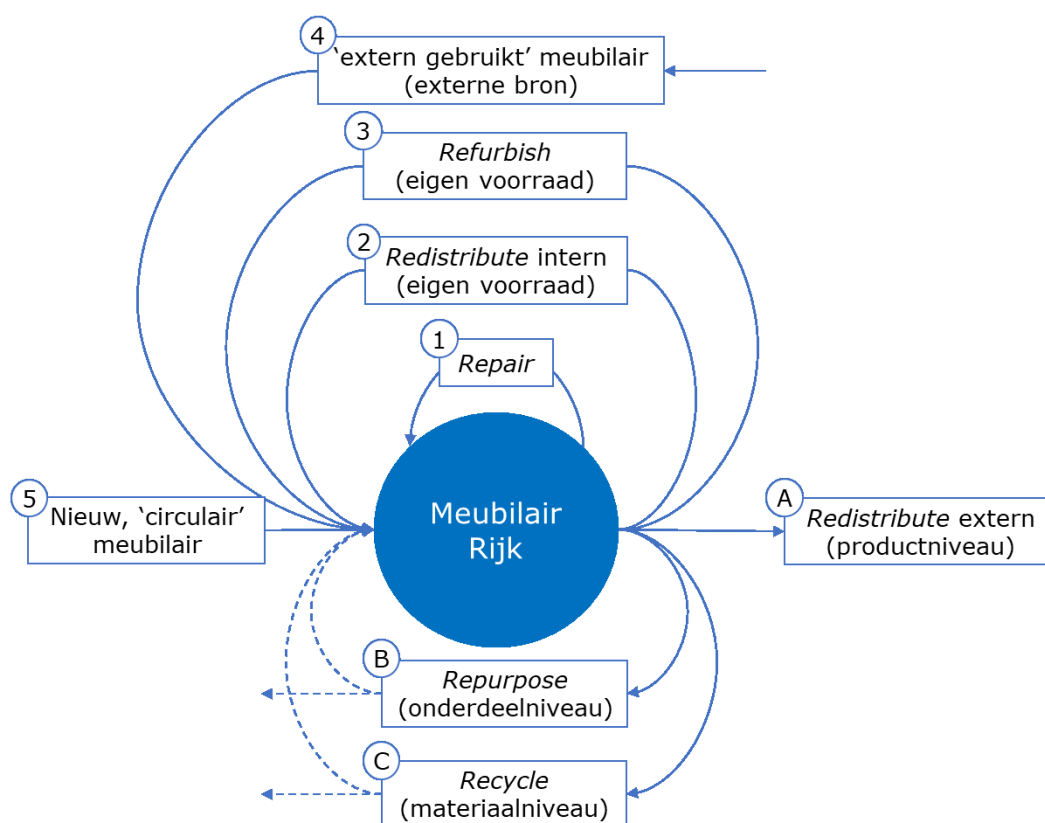
1. Goed onderhouden en waar nodig repareren van het huidige meubilair, zodat dit langer gebruikt kan worden (*repair*);
2. Inzetten van reeds beschikbaar meubilair binnen de Rijksoverheid, via de Rijksmarktplaats (*redistribute*);
3. *Refurbishen* van bestaand meubilair uit de eigen organisatie, waarbij het meubilair opnieuw geschikt wordt gemaakt voor gebruik;

4. Aanschaffen van 'extern gebruikt' meubilair, dat nieuw is voor de Rijksoverheid maar eerder gebruikt is bij andere organisaties. Onderdeel daarvan is *refurbished* meubilair, waarbij het meubilair opnieuw geschikt is gemaakt voor gebruik;
5. Aanschaffen van nieuw meubilair, wat zo veel mogelijk voldoet aan principes van de circulaire economie:
 - a. Losmaakbaarheid en toekomstige herbruikbaarheid van onderdelen en materialen;
 - b. Toepassing van hergebruikt (*repurposed* en *recycled*) en biobased materiaal;
 - c. Een zo laag mogelijke milieu-impact.

Wanneer meubilair niet meer voldoet en niet meer *refurbished* kan worden voor inzet binnen het Rijk, wordt dit op de volgende manier verwerkt:

- A. Hergebruik als meubelstuk buiten het Rijk, bijvoorbeeld op plekken waar lagere normeringen van toepassing zijn (*redistribute*)
- B. Hergebruik van onderdelen van meubilair in andere (meubilair)producten (*repurpose*)
- C. Hergebruik van materialen (*recycle*)

Dit is tevens samengevat in onderstaande figuur. In bijlage 2 is een circulaire definitielijst opgenomen.

Figuur 1 | Prioriteiten binnen circulair meubilair van de Rijksoverheid

Deze visie betekent dat er vooral zal worden ingezet op de levensduurverlenging van bestaand meubilair. Het leveren van nieuw meubilair gebeurt in principe alleen wanneer er vanuit de huidige Nederlandse (of mogelijk West-Europese) voorraad geen meubilair is dat geschikt is, of geschikt kan worden gemaakt. De totale milieu-impact van logistiek en werkzaamheden is daarbij leidend.

Daarmee wil de Rijksoverheid een volgende stap zetten van leveringscontracten naar contracten waar de levering van diverse diensten zoals onderhoud, reparatie, opslag en *refurbishment* centraal staat.

Andere doelstellingen

Daarnaast zijn er een aantal andere doelstellingen van de categorie, die integraal onderdeel zijn van de aanpak:

- De totale kosten van categorie kantoorinrichting moeten – als gevolg van de klimaatneutrale en circulaire ambitie – minimaal gelijk blijven, maar bij voorkeur dalen.
- De klanttevredenheid van Concerndienstverleners (CDV's) rondom het gebruik van het circulair meubilair moet behouden blijven.
- Binnen de contracten is er ruimte om in te springen op nieuwe ontwikkelingen op het gebied van circulariteit.
- Het contract- en leveranciersmanagement wordt effectief en efficiënt ingericht en uitgevoerd.

Thema's

Vanuit de aangescherpte visie ontstaan vier thema's, waar de categorie aandacht de aandacht op richt. Binnen ieder thema zijn enkele uitgangspunten benoemd. Die uitgangspunten staan centraal bij het bepalen van vervolgacties. Daarnaast zal bij iedere aanbesteding worden bepaald welke uitgangspunten binnen die aanbesteding prioriteit hebben en hoe dit wordt doorvertaald naar eisen en gunningscriteria.

De thema's zijn:

- Thema 1 **Reductie nieuw materiaalgebruik:** de hoofddoelstelling van een circulaire categorie
- Thema 2 **Minimaliseren milieu-impact:** het tweede doel van de circulaire categorie
- Thema 3 **Hoogwaardige verwerking na gebruik:** het voorkomen van afval en waardeverlies aan het einde van de levensduur
- Thema 4 **Minimaliseren *Total Cost of Ownership*:** het verlagen van de totale kosten van het gebruik van meubilair, gerekend over de gehele levensduur.

In bijlage 3 zijn de thema's inclusief uitgangspunten verder uitgewerkt.

Bijlage 1 Toelichting belangrijkste aanscherpingen visie

In de basis is de visie uit 2016 nog steeds actueel: de overgang van een focus op de levering van nieuw meubilair naar de levensduurverlenging van bestaand meubilair. Toch zijn er op basis van de ervaringen een aantal aanscherpingen gedaan. De belangrijkste aanscherpingen zijn hieronder samengevat.

1. Bijdrage aan klimaatdoelstellingen

Naast de bijdrage aan een meer circulaire economie draagt de visie ook bij aan een lagere klimaatimpact van de categorie: het werken aan beide opgaven gaat vaak hand in hand. Immers: door minder nieuwe stoelen te bestellen, neemt de klimaatimpact van de productie van nieuwe stoelen af. Als gevolg van het Klimaatakkoord is er ook steeds meer focus op het verlagen van de CO₂-uitstoot. In het Klimaatakkoord – en de daaruit volgende Klimaatwet – is voor Nederland als geheel een tussendoel van -49% gesteld voor 2030; in 2050 moeten de CO₂-emissies met 95% zijn teruggebracht.

Als gevolg hiervan is een bijdrage aan het verlagen van de klimaatimpact nu ook als doel in de visie opgenomen. Om ook andere milieu-effecten op een integrale manier mee te nemen, wordt dit uitgedrukt in de milieu-impact. Deze kan worden bepaald met levenscyclusanalyses (LCA's), die voor steeds meer producten worden gemaakt.

2. Meer uitgebreide hiërarchie voor circulair meubilair

In de huidige visie stond een beperkte hiërarchie van circulair meubilair opgenomen, met vier punten. Op basis van opgedane inzichten lijkt het zinvol om deze verder te specificeren, en daarbij een laag toe te voegen: het aanschaffen van gebruikt meubilair. Dit is meubilair dat voor de Rijksoverheid 'nieuw' is, maar al eerder door een andere partij is gebruikt. Dit punt is nu toegevoegd in de hiërarchie.

3. Toevoegen einde-levensduur-scenario's

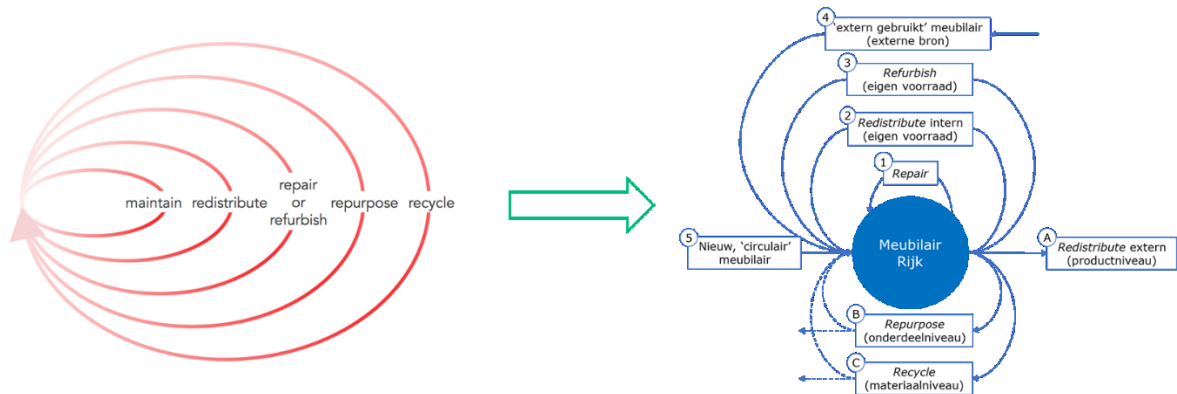
Ook in een circulaire categorie zal er af en toe afscheid genomen moeten worden van bestaand meubilair, omdat dit het einde van de levensduur heeft bereikt. Daarbij is de wens om dit zo hoogwaardig mogelijk te verwerken. Om die reden is een hiërarchie van drie punten opgenomen, om te bepalen wat hoogwaardige verwerking aan het einde van de levensduur is: allereerst het hergebruik van meubels elders (waar wellicht lagere normen gelden, en de producten nog in hun functie gebruikt kunnen worden; redistribute), vervolgens het hergebruik van onderdelen (repurpose), daarna het hergebruik van materialen (recycle).

4. Definitielijst

In de bestaande visie is een korte definitielijst opgenomen. Inmiddels wordt er door de markt samengewerkt in de werkgroep NPR-8313 voor het opstellen van eenduidige circulaire definities. Deze zijn nog niet formeel vastgesteld, en daarom kan er nog niet naar verwezen worden. Om zo goed mogelijk aan te sluiten bij de consensus uit de werkgroep, is voor nu gekozen om de concept-definitielijst uit de werkgroep op te nemen.

5. Nieuwe figuur

Door de nieuwe hiërarchie voor circulair meubilair en het toevoegen van de einde-levensduur-scenario's vatte de bestaande figuur de lading onvoldoende. Er is daarom een nieuwe figuur ontwikkeld, die specifiek ingaat op de nieuwe prioritering en waarin alle termen gelijk zijn aan de termen in de tekst.

Figuur 2 | Figuur uit de 'oude' visie (2016), en figuur uit de aangescherpte visie (2020)

Bijlage 2 Definities

Voor de circulaire ambitie worden onderstaande definities gebruikt. De grijsgedrukte termen komen niet specifiek terug in de visie, maar zijn wel gedefinieerd om toe te kunnen passen binnen de overeenkomsten.

Bestaand meubilair		
Reuse	Hergebruiken	Opnieuw gebruiken van producten in dezelfde functie op dezelfde locatie.
Repair	Repareren	Het uitvoeren van correctief onderhoud tijdens de gebruiksfase.
Redistribute	Herbestemmen	Opnieuw gebruiken van producten in dezelfde functie op een andere locatie.
Recondition	Herconditioneren	Terugbrengen van een product naar een acceptabele staat door dit opnieuw op te bouwen of grote onderdelen die aan vervanging toe zijn, te vervangen, zelfs als er nog geen storingen in die onderdelen zijn.
Refurbish	Renoveren	Herstellen en aanpassen van een bestaand product, met behoud of verbetering van de functionaliteit.
Re-manufacture	Herfabriceren	Maken van een nieuw product uit productonderdelen van een afgedankt product met een vergelijkbare functie.
Repurpose	-	Maken van een nieuw product uit productonderdelen van een afgedankt product met een andere functie.
Recycle	Recyclen	Terugwinnen van materialen en grondstoffen uit gebruikte producten (secundaire materialen), zodat deze opnieuw kunnen worden ingezet voor het maken van producten of onderdelen op hetzelfde kwaliteitsniveau.
Recover	Terugwinnen	Terugwinnen van energie uit grondstoffen door verbranding.
Nieuw meubilair		
Redesign	Herontwerpen	Opnieuw ontwerpen van een product, op basis van circulaire ontwerpprincipes.
Reduce	Reduceren	Verminderen van de benodigde grondstoffen voor het maken van een nieuw product of onderdeel, waarbij de functionaliteit en kwaliteit behouden blijft.

Bijlage 3 Thema's en uitgangspunten

Thema 1

Reductie nieuw materiaalgebruik: de hoofddoelstelling van een circulaire categorie

- 1.1 **Levensduurverlenging** van de bestaande interne voorraad, door onderhoud, reparatie en *refurbishment*;
- 1.2 Gebruiken van **extern gebruikte voorraad** meubilair, zodat voor de Rijksoverheid nieuw meubilair niet altijd nieuw geproduceerd hoeft te zijn;
- 1.3 Verhogen van het **percentage recycled en/of hernieuwbaar materiaal** in producten, om nieuw ('primaire') grondstofverbruik te voorkomen;
- 1.4 **Afvalpreventie**, zowel in het productieproces als bij levering;
- 1.5 Borgen van **herbruikbaarheid van nieuw meubilair in de toekomst**, onder andere door losmaakbaarheid van onderdelen.

Thema 2

Minimaliseren milieu-impact: het tweede doel van de circulaire categorie

- 2.1 Verkrijgen van inzicht in de milieu-impact van producten door het stellen van informatie-eisen, om op termijn te kunnen gaan sturen op het reduceren van die milieu-impact;
- 2.2 Produceren van producten met een lage milieu-impact, waarbij de gehele keten (t/m scope 3) wordt meegenomen;
- 2.3 Stimuleren van duurzame processen van producenten en leveranciers, om de totale milieu-impact van de bedrijfsvoering te minimaliseren.

Thema 3

Hoogwaardige verwerking na gebruik: het voorkomen van afval en waardeverlies aan het einde van de levensduur

- 3.1 Allereerst wordt gekeken naar **hergebruik als meubelstuk buiten het Rijk** (*redistribute*): wellicht zijn er andere locaties waar het meubel nog als meubel gebruikt kan worden, bijvoorbeeld als gevolg van lagere eisen;
- 3.2 Vervolgens wordt gekeken naar **hergebruik van onderdelen** (*repurpose*): het herbestemmen van vrijkomende onderdelen van meubelstukken in nieuwe producten;
- 3.3 Tot slot wordt gekeken naar **hergebruik van materialen** (*recycling*): het terugwinnen van materialen en grondstoffen uit gebruikte producten (secundaire materialen), zodat deze opnieuw kunnen worden ingezet voor het maken van producten of onderdelen op hetzelfde kwaliteitsniveau.

Thema 4

Minimaliseren Total Cost of Ownership: het verlagen van de totale kosten van het gebruik van meubilair, gerekend over de gehele levensduur. Daarbij is TCO het totaal van de investerings- en onderhoudskosten, minus de restwaarde aan het einde van de levensduur. De gemiddelde TCO per jaar nemen daarnaast af bij een langere levensduur van meubilair. Het verlagen van de TCO kan op vier manieren, waarbij het totaal van deze vier de TCO bepaalt:

- 4.1 **Gebruikt meubilair is goedkoper** dan nieuw meubilair, omdat er minder nieuwe productieprocessen en nieuwe materialen nodig zijn. Mogelijk zijn er in een overgangsfase wel hogere kosten voor arbeid, omdat producten nog niet zijn ontworpen voor eenvoudig onderhoud en levensduurverlenging;
- 4.2 Producten hebben een **restwaarde**, omdat onderdelen en materialen aan het einde van de levensduur kunnen worden hergebruikt;

4.3 Producten worden **goed onderhouden**, waarbij dit onderhoud bijdraagt aan een langere levensduur

4.4 Producten hebben een **langere garantietermijn**, mede omdat deze makkelijk aanpasbaar en repareerbaar zijn.